

Қирғизлар

Киргизлар — туркий халклардан бири бўлиб, асосан Киргизистон Республикаси ҳудудида яшайдилар. Шунингдек, киргизлар Хитой (Шинжон-Уйғур автоном райони), Тожикистон, Ўзбекистон, Козогистон ва Афғонистонда ҳам истикомат қиладилар. Киргизлар ўз она тилида «кыргыз» деб аталади ва киргиз тилида сўзлашадилар.

Тарихи ва келиб чикиши

Киргизларнинг келиб чикиши кадим замонларга бориб такалади. Киргизлар энг аввал Енисей киргизлари сифатида Саян ва Енисей дарёси ҳудудларида (ҳозирги Сибир) яшаганлар. Улар тўғрисида VII–IX асрлардан бошлаб турли манбаларда маълумотлар учрайди. IX асрда киргизлар Уйгур хоконлигини йикитиб, кўп йиллар Сибирнинг катта қисмини назорат қилиб туришган. XIII асрда моғуллар ҳужуми натижасида киргизлар кўпинча Жетису ва Тянь-Шан тоғлари ҳудудларига кўчиб ўтишган.

XV–XVI асрларда киргизлар ҳозирги Қирғизистон ҳудудида кўчманчи ва ярим кўчманчи ҳаёт кечирганлар. Улар чорвачилик билан шугулланиб, тоғли ҳудудларда қўй ва от боқишган. XIX асрда киргизларни Россия империяси босиб олган. 1936 йили Қирғизистон Совет Социалистик Республикаси тuzилди. 1991 йили Қирғизистон мустақил давлатга айланди.

Тил ва маданият

Киргизлар киргиз тилида сўзлашадилар, у кипчок гуруҳи туркий тилларига мансуб. Киргиз тили Қирғизистонда давлат тили мақомига эга. Киргиз маданияти бой оғзаки ижод ва эпик меросга эга. «Манас» эпоси дунёдаги энг йирик эпик асарлардан бири ҳисобланади. Киргизлар анъанавий равишда кўчманчи маданиятга эга бўлиб, уларнинг ҳунармандчилигида юрт (ўт овул), тошойма санъати, отчилик ва мерганлик анъаналари муҳим ўрин тутди.

Дини

Киргизлар асосан сунний мазҳабидаги мусулмонлардир. Ислом VIII–IX асрлардан бошлаб таркала бошлаган, лекин тоғли ҳудудларда шаманизм ва бошқа қадимий урф-одатлар ҳам биров сакланган.

Иқтисодий фаолият

Киргизлар анъанавий равишда чорвачилик, айниқса қўй ва от боқиш, ҳамда қўл ҳунармандчилиги (гилам тўқиш, темирчилик) билан шугулланиб келишган. Бугунги кунда Қирғизистон иқтисодиётида қишлоқ хўжалиги, тоғ-қан саноати ва туризм муҳим ўрин тутди.

Тарқалиши

Киргизлар асосан Қирғизистонда (6 миллионга яқин киши) яшайдилар. Шунингдек, Хитой (300–400 минг киши), Тожикистон, Ўзбекистон ва Қозоғистонда ҳам диаспоралари мавжуд.

Киргизлар ўзининг кўп асрлик тарихи, бой маданий мероси ва миллий анъаналари билан туркий халқлар орасида ўзига хос ўрин тутди. Улар ўз миллий ўзлигини саклаш ва

ривожлантириш йўлида hozирда ҳам фаол ҳаракат қилмоқдалар.

Абу Муслим